

Łukasz Cywiński

Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach

Resocjalizacja z udziałem społeczeństwa oraz pomoc społeczna. Działania kuratora oraz pracownika socjalnego w środowisku lokalnym

Streszczenie

Mnogość zadań, przed jakimi stoją kuratorzy sądowi realizujący orzeczenia w sprawach karnych powoduje konieczność współpracy z różnymi instytucjami działającymi w środowisku lokalnym. Wobec skomplikowanej niejednokrotnie sytuacji życiowej osób objętych dozorem, głównym partnerem w działaniach na rzecz wsparcia jednostki w sytuacji kryzysowej w naturalny sposób stają się pracownicy socjalni. Różnice w kompetencjach oraz obszarach aktywności zawodowej obu profesji dają bez wątpienia prawdopodobieństwo większej skuteczności podejmowanych działań. Z drugiej jednak strony, uwarunkowane odmienną specyfiką reprezentowanych instytucji postawy kuratorów sądowych i pracowników socjalnych powodują różnice w interpretacji tej samej rzeczywistości, co prowadzi do pewnych trudności, a nawet nieporozumień w procesie dążenia do osiągnięcia sytuacji społecznie pożądanej. Przedstawiony artykuł powodowany jest doświadczeniami praktyki zawodowej oraz poczynionymi na przestrzeni wielu lat obserwacjami kuratora oraz pracownika socjalnego, stąd też próba znalezienia odpowiedzi na pytanie o powody zaistniałego stanu rzeczy oraz refleksja o ewentualnej możliwości wzmocnienia elementu współpracy sądów i ośrodków pomocy społecznej.

Słowa kluczowe: resocjalizacja, praca socjalna, społeczność lokalna, współpraca.

Resocjalizacja z udziałem społeczeństwa

Przejawy zachowania dewiacyjnego towarzyszą ludzkości niemal od zawsze. Od dawna również toczy się dyskusja wokół natury, efektów oraz możliwości kontrolowania wszelkich aspołecznych zachowań. Mnogość perspektyw i teorii omawianej problematyki powoduje, iż niemożliwym staje się wskazanie jednego skutecznego sposobu obrony przed wystąpieniem zachowań społecznie niepożądanych. Ciągły postęp nauki i technologii, a także industrializacja sprzyjają rozwojowi coraz to nowych form przestępczości, co z kolei powoduje, że temat form karania sprawców przestępstw jest bardzo aktualny. Natomiast coraz większa liczba skazanych przebywających w warunkach izolacji penitencjarnej wymusiła niejako dyskusję na temat przyszłości, formy i kształtu samych zakładów karnych, które – przepełnione drobnymi przestępcami z dość krótkimi wyrokami – przestały skutecznie pełnić funkcję resocjalizacyjną. Wobec takiego stanu rzeczy już w końcu XIX wieku

pojawiły się głosy, iż rosnąca liczba przestępstw prowadząca do izolacji coraz większej liczby osób to swoistego rodzaju porażka całego społeczeństwa, a nie – jak uważano wcześniej – jedynie osób dopuszczających się łamania norm prawnych. Izolacja penitencjarna, a co za tym idzie pozbawienie skazanych kontaktu z instytucjami społecznymi, które mogą odegrać dużą rolę w sprowadzeniu sprawców na właściwą drogę stały się szczególnie mocno krytykowanym elementem dotychczasowego sposobu karania. Wobec wyraźnego braku efektywności podejmowanych działań, resocjalizację zaczęto postrzegać jako pewnego rodzaju propozycję budowy więzi przestępcy ze społeczeństwem. Wzmocnienie więzi rodzinnych czy też szeroko rozumiana integracja ze społeczeństwem, między innymi poprzez zdobywanie wykształcenia czy też podjęcie pracy, ogólne swobodne – aczkolwiek kontrolowane – funkcjonowanie przestępcy w społeczeństwie w założeniu powinno wspierać samego skazanego, ale również powodować korzystną zmianę w społeczeństwie i jego instytucjach. Taka koncepcja resocjalizacyjna bez wątpienia stanowi doskonałą alternatywę dla programów instytucjonalnych. Resocjalizacja w oparciu o społeczeństwo jest stosunkowo nowym podejściem. Trudno o jednoznaczną definicję tej filozofii postępowania wobec skazanych, chociaż zgodzić się bez wątpienia należy co do konieczności wykorzystania wszelkich działań opiekuńczych, wychowawczych i terapeutycznych, które zachodzą w społeczeństwie. Resocjalizacja w oparciu o społeczeństwo najogólniej mówiąc, zorientowana jest na odbudowę więzi pomiędzy sprawcą a społecznością lokalną. Celem jest zaangażowanie przestępcy w życie społeczne. Zaangażowanie to następuje w takich obszarach jak rekreacja, edukacja, zatrudnienie czy chociażby działania w sferze socjalnej lub religijnej. Należy wskazać, iż poziom dozoru sprawcy nie przesądza o tym, czy mamy do czynienia z przedmiotowym typem resocjalizacji. Łatwo bowiem wyobrazić sobie rozwiązania instytucjonalne dopuszczające niewielki lub ograniczony poziom kontroli skazanego, wówczas nie mamy jednak do czynienia z resocjalizacją w oparciu o społeczeństwo, a jedynie ze szczególnymi praktykami czy uprawnieniami instytucji karnych i resocjalizacyjnych.

W literaturze przedmiotu bez trudu odnajdziemy badania bezspornie wskazujące, iż najlepszym sposobem resocjalizacji jest właśnie funkcjonowanie skazanego w pełnym społeczeństwie, a nie w sztucznym i oderwanym środowisku, jakim jest instytucja więzienna. Probacja połączona z rozsądnym udziałem społecznym zapewnia bowiem niezbędne interakcje społeczne, ekonomiczne czy osobowościowe.

Jeden z najbardziej uznanych amerykańskich ekspertów w dziedzinie prawa karnego Sanford Bates dowodził, iż probacja powinna być traktowana w kategoriach inwestycji w ludzkość, ponieważ zachęca, zamiast przynosić rozgoryczenie. Buduje a nie degraduje. Jest inwestycją w ochronę społeczeństwa (A survey... 1990: 106). Probacja pomaga uniknąć druzgocącego wpływu na osobowość ludzką, który jest często wynikiem uwięzienia. Probacja pozwala zachować osobowość w jej dawnych ramach: nie powoduje nagłych i gwałtownych zmian nawyków, nie niszczy więzi rodzinnych, kontaktów z przyjaciółmi i ekonomicznej niezależności. Pozwala

zachować te wszystkie dotychczasowe zwyczaje, które były dobre, każdy kontakt, zainteresowanie, emocje. Automatycznie wpisują się one w przyzwyczajenia, które mogą być użyte do zachowania związków ze społeczeństwem w oczekiwanych normach i stają się ważnym czynnikiem umożliwiającym wyprowadzenie danej osoby na dobrą drogę. Przesłanki, za które została aresztowana, nie są dramatyzowane i nie używa się ich jako powodu do zakłócania rytmu jej życia (MacKenzie i Parent 1991: 191).

Do korzyści płynących z procesu resocjalizacji w oparciu o społeczeństwo, oprócz opisanych powyżej, należy dołączyć jeszcze jeden. Mianowicie: utrzymanie przestępcy w więzieniu jest kilkukrotnie bardziej kosztowne aniżeli nadzorowanie go w społeczeństwie. Argument ten, zwłaszcza w okresie ograniczonych nakładów finansowych w więziennictwie, nie może zostać niezauważony.

W 1951 roku Departament Spraw Wewnętrznych ONZ zdefiniował probację jako proces resocjalizacji przypisany przez sąd w stosunku do osoby oskarżonej o popełnienie przestępstwa w świetle prawa, podczas którego osoba poddana kurateli żyje w społeczeństwie i reguluje swoje życie zgodnie z warunkami ustanowionymi przez sąd lub inną władzę i pozostaje pod nadzorem kuratora.

Na szczególną uwagę zasługuje tu rola wspomnianego w powyższej definicji kuratora. Ciągłe uczestnictwo w życiu społecznym skazanego wymaga realizacji bardzo wielu różnych zadań, do prawidłowego ich prowadzenia niezbędne są zatem zróżnicowane i wysokie kwalifikacje osobowościowe, merytoryczne oraz moralne. To od doboru i wyszkolenia kadry kuratorskiej zależy bowiem powodzenie całego procesu resocjalizacji z udziałem społeczeństwa. Kurator skoncentrowany na skazanym musi być człowiekiem o wielu twarzach. Poza „twardymi” kwalifikacjami, przygotowaniem akademickim i znajomością prawa, kurator powinien w równie dużym stopniu posiadać kwalifikacje „miękkie”. Umiejętność właściwej oceny sytuacji oraz, co za tym idzie, podjęcie adekwatnych decyzji są podstawą skuteczności pracy. Jako wychowawca czy doradca musi być w stanie zbudować pewnego rodzaju autorytet w relacji ze skazanym. Od cech osobowościowych kuratorów sądowych zależy bardzo wiele. Kurator jako organ wykonawczy sądu posiada znaczną autonomię w swojej pracy i – co bardzo ważne, wykonując zawód zaufania społecznego, zobowiązany jest do spełniania wysokich kryteriów pod wieloma względami. Wymagania postawione kuratorom określone zostały w art. 5 ust. 1 u.o.k.s. i są one niemal identyczne z przewidzianymi dla kandydatów na stanowisko sędziego sądu rejonowego. Jest to, jak zwraca uwagę Krystyna Gromek, wyraz tendencji do ujednolicenia kwalifikacji moralnych stawianych pracownikom wymiaru sprawiedliwości pełniącym szczególnie ważne funkcje społeczne (Gromek 2002: 224). Nie ma zatem wątpliwości, że rodzaj ról i zadań, które wyznaczono kuratorom sądowym do realizacji wymaga od nich szeregu odpowiednich kompetencji natury intelektualnej, ale również specjalistycznej i praktycznej wiedzy. Wynika to z przekonania, iż proces resocjalizacji z udziałem społeczeństwa – jeśli ma przynieść oczekiwane rezultaty – wymaga obecności, a czasem nawet interwencji osoby bardzo dobrze

przygotowanej na wystąpienie wielu rozmaitych trudności. Należy pamiętać, iż skazani nie zawsze mają zaufanie ani do społeczności, do której wracają, ani do osoby prowadzącej dozór.

Przestępcza działalność osób skazanych, jak wynika z wielu badań, pozostaje w bardzo bliskiej zależności z wpływem środowiska rodzinnego i wychowawczego. W osobistej wieloletniej praktyce kuratorskiej obserwuję, iż dozorowani w znacznej części wywodzą się z rodzin zdeorganizowanych, a także, że osoby poddane środkom probacyjnym często nie mają wystarczającego wykształcenia, by podjąć stałą pracę zawodową. Ich środowiska domowe odznaczają się pewnego rodzaju prymitywnością, w rodzinach tych dochody kształtują się poniżej minimum ekonomicznego. O bardzo trudnych warunkach materialnych świadczy również fakt, iż dozorowani często zamieszkują w ciężkich warunkach lokalowych. Istotnym czynnikiem wpływającym na funkcjonowanie osób dozorowanych jest też atmosfera domowa, gdzie bardzo często zaobserwować można pewną gwałtowność czy apodyktyczność pewnych członków rodziny wobec pozostałych, prowadzi to do braku zgodnego pożycia wszystkich mieszkańców. Wśród pozostałych patologicznych zachowań w środowiskach probantów na uwagę zasługuje również ich stosunek do alkoholu. Odchodząc od analizy przypadków skrajnych uzależnień, wskazać należy, iż bycie w stanie nietrzeźwości staje się naturalnym sposobem spędzenia wolnego czasu i jedyną formą rozrywki.

Pomoc społeczna

Biorąc pod uwagę wspomnianą powyżej pozycję społeczno-zawodową osób dozorowanych, stan materialny ich gospodarstw domowych, skalę zachowań patologicznych członków rodziny oraz układ stosunków wychowawczych, a także stan zdrowia czy postawy rodzicielskie, należy stwierdzić, iż resocjalizacja w oparciu o społeczeństwo może napotkać duże trudności wynikające ze specyfiki środowisk rodzinnych osób dozorowanych. Społeczność lokalna, której rola w całym procesie jest nie do przecenienia, nie jest bowiem w stanie zrównoważyć czy w jakiś sposób zrekompensować osobom skazanym deficytów środowiska rodzinnego, które mają olbrzymie znaczenie dla właściwego powrotu do społeczeństwa.

Większość z opisanych powyżej trudności towarzyszących osobom oddanym pod dozór, a nawet ich rodzinom, w naturalny sposób staje się polem do działania dla instytucji systemu pomocy społecznej. W literaturze przedmiotu pomoc społeczna definiowana jest w szerokim oraz wąskim ujęciu. Pomoc społeczna *sensu largo* to działania rozmaitych instytucji publicznych na rzecz osób potrzebujących. Działania te podejmowane są w sferze zatrudnienia, ochrony mieszkania, ochrony zdrowia psychicznego, wsparcia niepełnosprawnych czy walki z uzależnieniami. Pomoc społeczna w węższym znaczeniu unormowana została w ustawie z dnia 12 marca 2016, gdzie definiowana jest jako instytucja polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji

życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (Ustawa 2016, art. 2 ust. 1).

Pomoc społeczna traktowana jest jako pewnego rodzaju metoda czy technika polityki społecznej dla realizowania jej celów, jest to innymi słowy jeden ze sposobów państwa na rozwiązywanie problemów społecznych. Wprowadza się ją, kiedy rodzina lub jednostka nie wykorzystuje własnych uprawnień, zasobów i możliwości ponieważ ich nie posiada lub nie potrafi zrobić z nich użytku. Rola pomocy społecznej ogranicza się wówczas do wskazania sposobów i możliwości przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej.

Nadrzędnym celem pomocy społecznej jest wsparcie osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Rolą państwa jest stworzenie podstawowych warunków umożliwiających godną egzystencję. Kiedy warunki bytowe, zarówno materialne, jak i niematerialne, ulegają skrajnemu pogorszeniu, państwo powinno udzielić jednostce lub rodzinie wsparcia. Czyni to zwłaszcza przez system pomocy społecznej. Pomoc ta powinna działać w sytuacjach zagrożenia egzystencji oraz obniżenia jakości życia poniżej społecznie akceptowanego minimum (Szurgacz 1992: 75). Warto zaznaczyć, iż pomoc społeczna w swym założeniu ma charakter jedynie tymczasowy i jej celem jest wykształcenie odpowiednich postaw w celu wzmocnienia możliwości rozwiązania trudnych sytuacji życiowych. Olbrzymie znaczenie ma tutaj edukacja beneficjentów systemu pomocy społecznej. Tak jak w przypadku procesu resocjalizacji osoba skazana uczy się poprzez system probacji funkcjonować w swoim środowisku lokalnym, tak w przypadku pomocy społecznej beneficjenci uczą się rozwiązywać czy przezwyciężać trudności, z którymi przyszło im się zmierzyć w środowisku rodzinnym. Może to nastąpić jedynie w oparciu o harmonijny rozwój jednostki, jej aktywny udział w podejmowaniu decyzji dotyczących własnego funkcjonowania oraz samodzielność i integrację społeczną na szczeblu lokalnym.

Szczególną rolę w systemie pomocy społecznej pełnią pracownicy socjalni. To oni bowiem mając bezpośredni kontakt z beneficjentami, wywierają bardzo duży wpływ na kształtowanie postaw oraz podejmowanie decyzji. Inspirowanie działań oraz pobudzanie społecznej aktywności dla zaspokajania niezbędnych potrzeb życiowych jednostek, rodzin czy nawet grup społecznych stanowi kluczowy element dla rozwiązania kwestii utrudniających prawidłowe funkcjonowanie w środowisku lokalnym. W celu przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym, pracownicy socjalni współpracują z innymi instytucjami działającymi w polu tak czy inaczej rozumianej pomocy. Analizując specyfikę zawodu pracownika socjalnego, trudno oprzeć się wrażeniu, iż profesja ta w znacznej części pokrywa się z zawodem kuratora. Jest to bowiem obszar, w którym obydwie instytucje znajdują konieczność współpracy. Warto również zaznaczyć, iż wymagania stawiane pracownikom socjalnym są częściowo tożsame z tymi, charakterystycznymi dla kuratorów sądowych.

To w dużej mierze na pracownikach socjalnych spoczywa odpowiedzialność za skuteczność rozwiązywania problemów społecznych lokalnych społeczności.

Umiejętność właściwego rozpoznania sytuacji beneficjentów systemu pomocy społecznej ma wręcz esencjonalne znaczenie. Zaplanowanie i podjęcie adekwatnych czynności z wykorzystaniem właściwych metod i technik stanowi istotę pracy socjalnej. Poradnictwo specjalistyczne czy doradztwo w zakresie wykraczającym niekiedy poza system pomocy społecznej jest jednym z istotnych narzędzi dla wsparcia osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, wymaga to jednak dużej wiedzy oraz doświadczenia pracowników działających w polu wsparcia osób w problemie. Zawód pracownika socjalnego wymaga szczególnej wrażliwości na niesprawiedliwości i krzywdy społeczne, pożądane są u pracowników socjalnych takie cechy jak życzliwość, empatia, wyrozumiałość, ale też dobra organizacja i umiejętność rozładowywania konfliktów, z którymi w swojej rzeczywistości spotykają się niemal każdego dnia. Podobnie jak w przypadku kuratorów sądowych, także u pracowników socjalnych posiadanie tak zwanych umiejętności „miękkich” w wielu przypadkach przesądza o skuteczności podejmowanych czynności. Ustalenie trwałego i jednolitego katalogu obowiązków pracowników socjalnych wydaje się niemożliwe. Mnogość i różnorodność problemów środowiska lokalnego wymusza szerokie spektrum działań podejmowanych przez opisywaną grupę zawodową.

W rezultacie, wskazuje się cały szereg ról, które obecnie musi wypełniać pracownik socjalny, jest on przede wszystkim organizatorem środowiska lokalnego, animatorem, koordynatorem, społecznikiem, pedagogiem i wychowawcą. Przynosi nie tylko wsparcie potrzebującym, lecz również powoduje ich doskonalenie, dowartościowanie i pozytywne nastawienie do życia i dalszych zmian (Kawula 1995: 27).

Kurator oraz pracownik socjalny w procesie pracy z dozorowanym – klientem

Pomimo tego, że – jak zostało wykazane powyżej – działania kuratora sądowego i działania pracownika socjalnego prowadzone na rzecz dozorowanego – klienta w jego środowisku lokalnym wymagają spójności i współpracy obydwu instytucji, nie da się zaprzeczyć, iż w wielu przypadkach ujawnia się rozbieżność podejść, sposobów widzenia tego samego zagadnienia czy nawet poglądów na powody powstania sytuacji kryzysowej. W mojej praktyce zawodowej obserwuję, że postawy poszczególnych osób działających w polu wsparcia jednostki w sytuacji kryzysowej zdeterminowane są niemal w całości przez charakter instytucji, które osoby te reprezentują.

Praca resocjalizacyjna w oparciu o społeczeństwo i praca socjalna, wykonywane w obszarze społeczności lokalnych, mają bowiem u swych podstaw odmienne założenia, cele, a nawet metody. I chociaż przedmiot oddziaływania jest ten sam, wartości tożsame ze sobą, to różnice w działaniach kuratorów sądowych i pracowników socjalnych stają się coraz bardziej widoczne. Powoduje to wzajemne merytoryczne niezrozumienie dwóch doskonale wykształconych i bardzo dobrze przygotowanych grup zawodowych. Każda z nich wykazuje względem drugiej częściowe, lub

w szczególnych przypadkach całkowite, niezrozumienie pedagogicznych aspektów podejmowanych przez nią działań. Z całą pewnością utrudnia to wzajemne relacje. Przyczyną takiego stanu rzeczy, jak się wydaje są różnice w sposobie przygotowywania zarówno kuratorów, jak i pracowników socjalnych do wykonywania zawodu. Treści przekazywane w procesie kształcenia kadr różnią się bowiem od siebie sposobem postrzegania osoby będącej w trudnej sytuacji. Wszystkie informacje uzyskane podczas wielu lat studiów, usystematyzowane i zhierarchizowane tworzą profesjonalną wiedzę, na bazie której przedstawiciele obydwu profesji podejmują decyzje oraz wszelkie czynności zgodnie z kompetencjami instytucji, które reprezentują.

Kuratorzy będący absolwentami kierunków prawniczych, zgodnie z odebranym wykształceniem, postrzegają osoby oddane pod dozór w kategoriach ich reakcji, zachowań i postaw względem kary. Nauki prawne sankcje ujmują bowiem jako podstawę sprawiedliwości społecznej. U kuratorów realizujących orzeczenia w sprawach karnych można spotkać się z przekonaniem, że funkcjonowanie człowieka w środowisku lokalnym modyfikowane jest pod wpływem nacisków z zewnątrz, gdzie kara stanowi najpoważniejszy i najskuteczniejszy instrument oddziaływań.

Pracownicy socjalni w toku studiów otrzymali zupełnie inne przygotowanie, co nie oznacza, że lepsze lub gorsze. Omawiana grupa zawodowa problemy osób w społeczności lokalnej postrzega często przez pryzmat humanistycznych wizji koncepcji człowieka. Podejście to dowodzi, iż kara nie jest w stanie trwale zmienić funkcjonowania jednostki. To długofalowa, wytrwała praca wychowawcza i pedagogiczna jest jedyną drogą dla zmiany zachowań jednostki w społeczności lokalnej. U człowieka pozbawionego właściwej opieki czy szeroko rozumianego wsparcia na różnych etapach jego życia, będzie relatywnie duże prawdopodobieństwo wystąpienia trudności czy problemów we właściwym funkcjonowaniu w społeczności lokalnej. Żaden wprowadzony nadzór czy dozór nie jest w stanie tego zmienić.

W związku z przedstawionymi powyżej różnicami w sposobie postrzegania powodów zachowania osób będących przedmiotem oddziaływań omawianych instytucji pojawia się czasami trudność w znalezieniu wspólnego języka kuratorów i pracowników socjalnych. To, co dla pracowników socjalnych stanowi fundament decydujący o praktyce postępowania, dla kuratorów sądowych ma jedynie znaczenie teoretyczne i nie stanowi istoty ich pracy.

Opisywana różnica w myśleniu o tym samym przedmiocie czy podmiocie poznania w naturalny sposób skutkuje różnymi relacjami z dozorowanym – klientem w procesie pracy w społeczności lokalnej. Praca resocjalizacyjna i praca socjalna powodują szczególny rodzaj interakcji, gdzie duże znacznie ma wzajemne ustosunkowanie się obydwu stron wobec siebie. Efektywność działań resocjalizacyjno-wychowawczych czy wychowawczo-opiekuńczych zależy od charakteru tych relacji. Kreatorem pozostaje najczęściej, co zrozumiacie, osoba organizująca i kierująca procesem pomocy, a więc kurator lub pracownik socjalny. Nie sposób nie zauważyć, iż opisane wcześniej postawy wobec dozorowanego – klienta nie pozostają bez wpływu na powyższe.

Najogólniej ujmując, przez postawę rozumiemy względnie trwałą dyspozycję człowieka do oceniania, emocjonalnego reagowania oraz zachowania się wobec określonego „przedmiotu” postawy, a więc zjawiska, osoby, grupy społecznej, wartości itp. (Nowak 1973: 23). Wiedza kuratora czy pracownika socjalnego z zakresu problematyki społecznej indywidualnego przypadku determinuje określony rodzaj relacji emocjonalnych i behawioralnych wobec podopiecznych. Bardzo szeroki zakres spraw i problemów, którymi zajmują się kuratorzy i pracownicy socjalni dodatkowo warunkuje ich nastawienie do osób dozorowanych czy klientów systemu pomocy społecznej.

Oczywiście zaprezentowane przemyślenia mają jedynie charakter uogólnienia problemu dwojakiego podejścia kuratorów sądowych i pracowników socjalnych do tej samej rzeczywistości. Łatwo można podać liczne przykłady dobrej współpracy oraz przykłady bardzo trwałych porozumień merytorycznych we wspólnych działaniach z dozorowanym – klientem. Warto zaznaczyć też, że część kuratorów realizujących orzeczenia w sprawach karnych nie odebrało wykształcenia prawniczego, będąc absolwentami kierunków takich jak psychologia, pedagogika czy socjologia, ich spojrzenie jest więc podobne do pracowników socjalnych. Niewątpliwie jednak można by było zastanowić się nad zmianą sposobu kształcenia przyszłych kadr wymiaru sprawiedliwości oraz systemu pomocy społecznej, by uwzględnić element współpracy poszczególnych instytucji działających w procesie zmiany jednostki w jej społeczności lokalnej. O ile, jak już zostało wspomniane powyżej, relacje pomiędzy dozorowanym – klientem a osobą organizującą wsparcie mają fundamentalne znaczenie dla procesu pomocy, to nie mniej istotnymi wydają się relacje pomiędzy podmiotami kooperującymi w tym procesie. Idzie tu nie tylko o kuratorów sądowych i pracowników socjalnych, ale też pedagogów, psychologów, przedstawicieli policji oraz wszystkich innych zaangażowanych w pomoc jednostce w sytuacji kryzysowej. O ile zasygnalizowanie konieczności i znaczenia takiej współpracy mogłoby mieć miejsce na etapie kształcenia poszczególnych zawodów, to zawężenie tego zagadnienia czy wymiana poglądów aktywnych kuratorów sądowych oraz pracowników socjalnych powinna mieć miejsce w ramach regularnie organizowanych spotkań reprezentantów wielu instytucji działających w polu szeroko rozumianej pomocy. Jak wynika z poczynionych przeze mnie na przestrzeni wielu lat obserwacji, spotkania takie, jeżeli w ogóle są organizowane, odbywają się nieomal jedynie przy okazji omawiania lub zmiany sposobu rozwiązywania poszczególnych kwestii społecznych na poziomie samorządu. Budowa wspólnej strategii wobec dozorowanych – klientów ułatwia przezwyciężenie trudności nie tylko jednostce w problemie, ale także wszystkim tym, którzy pracują na rzecz jego rozwiązania.

Bibliografia

- Baładynowicz A., (2006). *Probacja. Resocjalizacja z udziałem społeczeństwa*. Warszawa: Wydawnictwo Wolters Kluwer.
- Czapów C. (1978). *Wychowanie resocjalizujące. Elementy metodyki i diagnostyki*. Warszawa: Wydawnictwo PWN.

- Dykcik W. (1988). *System wspomagania społecznego rodzin niewydolnych wychowawczo*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Giętkowski R. (2007). *Kara ograniczenia wolności w polskim prawie karnym*. Warszawa: Wydawnictwo Wolters Kluwer.
- Gromek K. (2002). *Kuratorzy sądowi. Komentarz do ustawy z 27 lipca 2001*, Warszawa: Lexis-Nexis Polska.
- Kawula S. (1995). *Pedagogika społeczna jako przedmiot studiów*. Olsztyn – Gdańsk: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Kordik A. (1998). *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w systemie środków probacyjnych i jego efektywność*. Wrocław: Wydawnictwo Kwant Wrocław.
- Ustawa o Pomocy Społecznej z dn. 12.03.2016
- Lelental S. (2008). *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*. Warszawa: Wydawnictwo C.H.BECK.
- MacKenzie D., Parent D. (1991). *Shock incarceration and prison crowding in Louisiana*, Journal of Criminal Justice, 19, s. 191.
- Nowak S. (1973). *Teorie postaw*. Warszawa: Wydawnictwo PWN.
- Olech A. (2006). *Etos zawodowy pracowników socjalnych. Wartości, normy, dylematy etyczne*. Katowice: Wydawnictwo Śląsk Katowice.
- Szurgacz H. (1992). *Wstęp do prawa pomocy społecznej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.

Raporty z badań

A survey of intermediate sanctions, US Department of Justice, Washington, DC 1990 Office of Justice Programs, National Institute of Corrections.

Resocialization through Social Participation and Social Work. Actions of Probation Officers and Social Workers in a Local Community

Abstract

Resocialisation through social participation and social work seem to be the most effective forms of helping people with a criminal record. The sheer volume of tasks which probation officers are faced with force them to cooperate with numerous institutions within the local community. In addition, the challenging and complex social situations of people during a trial period means social workers will naturally become their closest partners in cooperation. On the one hand different areas of work and different points of view make the process of providing help more efficient. On the other hand, probation officers and social workers represent different institutions which may cause differing interpretations of the same reality. This will ultimately lead to numerous misunderstandings and difficulties on the path to achieving a desirable outcome. The article presented is rooted in the working experiences of a probation officer and a social worker. For this reason the answers to the questions raised by the author are addressed. The article concludes with a brief reflection on ways to enhance cooperation between the two institutions in question.

Key words: resocialisation, social work, local community, cooperation.